

ВОДИЧ

КРОЗ ПРАВА ПОДНОСИЛАЦА
ИЗБОРНИХ ЛИСТА КАНДИДАТА ЗА
НАРОДНЕ ПОСЛАНИКЕ НАРОДНЕ
СКУПШТИНЕ ЗА ИЗБОРЕ
21. јуна 2020. године

Водич
кроз права подносилаца изборних
листа кандидата за народне
посланике Народне скупштине
за изборе 21. јуна 2020. године

РЕПУБЛИЧКА ИЗБОРНА КОМИСИЈА
Београд, 2020.

ПРВИ ДЕО

ПОДНОШЕЊЕ ИЗБОРНИХ ЛИСТА ЗА ИЗБОРЕ ЗА НАРОДНЕ ПОСЛАНИКЕ

Како би подносиоци изборних листа могли да остваре своја права, неопходно је да Републичка изборна комисија прво прогласи ту изборну листу кандидата за народне посланике Народне скупштине.

Право да поднесе изборну листу има:

- ✓ **регистрована политичка странка**
- ✓ **група грађана**
- ✓ **коалиција регистрованих политичких странака.**

Када је реч о ограничењима која постоје, треба имати у виду да подносилац изборне листе не може бити коалиција коју чине политичка странка и група грађана.

1.1. Начин подношења изборних листа

1.1.1. Регистрована политичка странка

Изборну листу кандидата за народне посланике, у име политичке странке, подноси њен заступник који је уписан у Регистар политичких странака, дежурном члану Комисије у згради Народне скупштине, Улица краља Милана 14, у Београду.

Изборну листу може поднети и лице које заступник политичке странке за то овласти на посебном обрасцу Комисије (Образац НПСР-2/20). Овлашћење за подношење изборне листе не може се пренети на треће лице.

1.1.2. Коалиција регистрованих политичких странака

У случају да изборну листу подноси коалиција регистрованих политичких странака, неопходно је да политичке странке,

којих мора бити најмање две, закључе писмени споразум који ће оверити у складу са Законом о оверавању потписа, рукописа и преписа („Службени гласник РС“, бр. 93/14, 22/15 и 87/18).

Коалициони споразум обавезно мора да садржи:

- ✓ назив страначке коалиције,
- ✓ навод да се страначка коалиција образује ради подношења изборне листе ради учешћа на изборима за народне посланике Народне скупштине,
- ✓ назив изборне листе,
- ✓ податке о највише два лица која се овлашћују за подношење коалиционе изборне листе (име и презиме, ЈМБГ и пребивалиште и адреса стана, наведени према подацима из личне карте).

Изборну листу у име страначке коалиције подноси лице које је за то овлашћено у коалиционом споразуму. Могуће је овластити највише два лица за подношење изборне листе, али је онда неопходно навести да ли овлашћена лица изборне радње морају предузимати заједно или то могу чинити одвојено. Имајте у виду чињеницу да овим лицима не треба посебно овлашћење за подношење изборне листе, јер су већ овлашћена коалиционим споразумом.

Важно је водити рачуна о томе да коалициони споразум мора бити оверен пре почетка прикупљања потписа бирача за подршку изборној листи.

1.1.3. Група грађана

У случају да изборну листу подноси група грађана, неопходно је да најмање **десет бирача** прво закључе писмени споразум, који ће оверити у складу са Законом о оверавању потписа, рукописа и преписа, а којим ће образовати групу грађана.

Споразум о образовању групе грађана мора да садржи:

- назив групе грађана, ако је одређен,
- навод да се група грађана образује ради подношења изборне листе ради учешћа на изборима за народне посланике Народне скупштине,

- назив изборне листе групе грађана,
- податке о лицу које је овлашћено за подношење изборне листе (име и презиме, ЈМБГ и пребивалиште и адреса стана, наведени према подацима из личне карте),
- податке о лицима која су образовала групу грађана (име и презиме, ЈМБГ и пребивалиште и адреса стана, наведени према подацима из личне карте).

Изборну листу у име групе грађана подноси лице које је споразумом о образовању групе грађана овлашћено за подношење изборне листе, којем не треба посебно овлашћење.

Важно је водити рачуна о томе да споразум о образовању групе грађана мора бити **оверен пре почетка прикупљања потписа бирача** за подршку изборној листи.

НАПОМЕНА ЗА СВЕ ПОДНОСИОЦЕ ИЗБОРНИХ ЛИСТА:

Лице које је овлашћено за подношење изборне листе, овлашћено је да у име подносиоца изборне листе врши и све друге радње у изборима, осим ако подносилац изборне листе другачије не одреди у коалиционом споразуму или споразуму о образовању групе грађана, односно ако заступник политичке странке писмено не обавести Комисију о границама датог овлашћења.

Ову околност посебно треба имати у виду, с обзиром на то да подносилац изборне листе своја права у изборном поступку остварује искључиво преко овог лица.

1.2. Рок и место за подношење изборних листа

Изборна листа подноси се Републичкој изборној комисији најкасније 15 дана пре дана одређеног за одржавање избора, односно најкасније **до 5. јуна 2020. године у 24 часа.**

Изборне листе се подносе Комисији у згради Народне скупштине у Београду, Улица краља Милана 14.

Врло је важно водити рачуна о томе да се изборна листа подноси искључиво на Обрасцу НПРС-1/20, у писменој и електронској форми (ЦД или ДВД). Садржина изборне листе у писменој и електронској форми мора бити **истоветна**.

1.3. Садржина изборне листе

Изборна листа мора да садржи:

- назив подносиоца изборне листе,
- назив изборне листе који може да садржи и име и презиме носиоца изборне листе (ако је одређен),
- податке о свим кандидатима за народне посланике (редни број на изборној листи, име и презиме, ЈМБГ, годину рођења, занимање, пребивалиште и адреса стана кандидата према уверењу о пребивалишту),
- име и презиме и потпис лица које подноси изборну листу.

У случају да изборну листу подноси страначка коалиција, у изборној листи се за сваког кандидата за народног посланика мора навести пуни или скраћени назив политичке странке која га је предложила за народног посланика.

Једна од новина за предстојеће парламентарне изборе је та да на изборној листи мора бити 40% мање заступљеног пола. То заправо значи да међу сваких пет кандидата по редоследу на листи (првих пет места, других пет места и тако до краја листе) мора бити најмање по два кандидата – припадника оног пола који је мање заступљен на листи.

Такође, име и презиме кандидата за народног посланика који је припадник националне мањине уписује се на српском језику ћириличким писмом, а уз то може да буде уписано и на језику и писму националне мањине којој припада.

Посебно скрећемо пажњу на чињеницу да изборна листа мора испуњавати **све горе наведене садржинске услове**, а у

случају да не испуњава неки од наведених услова, сматраће се да садржи недостатке за проглашење.

То у пракси значи да ће Комисија на седници донети закључак о отклањању недостатака, у којем ће наложити предлагачу изборне листе да најдоцније у року од 48 часова од часа достављања закључка, отклони недостатке који су сметња за њено проглашење. У случају да предлагач изборне листе не отклони уочене недостатке, Комисија ће на седници донети решење о одбијању проглашења те изборне листе.

1.4. Назив подносиоца изборне листе

У случају да изборну листу подноси политичка странка, она је дужна да у изборној листи свој назив као подносиоца изборне листе наведе онако како је уписан у Регистар политичких странака. У називу подносиоца изборне листе, политичка странка може користити свој регистровани скраћени назив.

Ако изборну листу подноси страначка коалиција, она је дужна да у изборној листи и у свим другим изборним документима, свој назив као подносиоца изборне листе наведе **идентично називу утврђеном у споразуму** о образовању страначке коалиције, при чему назив страначке коалиције утврђен у коалиционом споразуму мора да на почетку садржи реч: Коалиција.

Ако изборну листу подноси група грађана, навођење назива подносиоца изборне листе у изборној листи зависи од тога да ли група грађана има назив или не.

Ако група грађана нема назив, у изборној листи се као назив подносиоца изборне листе наводе само речи: Група грађана, док у случају да група грађана има назив, она је дужна да у изборној листи и у свим другим изборним документима свој назив као подносиоца изборне листе наведе идентично називу утврђеном у споразуму о образовању групе грађана, при чему назив групе грађана утврђен у споразуму о образовању групе грађана мора да на почетку садржи речи: Група грађана.

Важно је водити рачуна да назив групе грађана не садржи реч „странка“ ни у једном падежу, нити назив регистроване политичке странке, укључујући и скраћени назив регистроване политичке странке, осим уколико за то добије писмену сагласност регистроване политичке странке.

Такође, у случају да **назив страначке коалиције или групе грађана** садржи име и презиме неког лица, или назив неког правног лица, уз изборну листу се прилаже и оверена изјава тог лица, односно правног лица за коришћење имена, односно назива у називу подносиоца изборне листе.

1.5. Назив изборне листе

У случају да изборну листу подноси политичка странка, назив изборне листе мора да садржи назив политичке странке онако како је уписан у Регистар политичких странака. Дозвољено је користити и скраћени назив политичке странке који је уписан у Регистар политичких странака.

Поред назива политичке странке, дозвољено је да назив изборне листе садржи и име и презиме једног лица, који је носилац изборне листе. Подносилац изборне листе је дужан да обезбеди писмену сагласност лица које је одређено да буде носилац изборне листе. Ова сагласност се даје на посебном обрасцу који прописује Комисије (Образац НПРС-3/20).

Ако изборну листу подноси страначка коалиција, назив изборне листе садржи **назив утврђен коалиционим споразумом**. То је заправо онај назив који је коалиционим споразумом одређен као назив под којим ће та листа учествовати на изборима. Поред назива из коалиционог споразума, назив коалиционе изборне листе може да садржи и име и презиме **највише два лица**, који су носиоци изборне листе, уз њихову писмену сагласност која се даје на посебном обрасцу који прописује Комисија (Образац НПРС-3/20). У овом случају, име и презиме носиоца изборне листе мора у коалиционом споразуму да буде наведено у називу изборне листе, као њен саставни део.

У случају да изборну листу подноси група грађана, назив изборне листе садржи **назив утврђен споразумом о образовању те групе грађана**. Назив изборне листе групе грађана може да садржи и име и презиме једног лица, које је одређено да буде носилац изборне листе, уз његову писмену сагласност која се даје на посебном обрасцу који прописује Комисија (Образац НПРС-3/20). У овом случају, име и презиме носиоца изборне листе саставни је део назива изборне листе који се утврђује споразумом о образовању групе грађана.

ВАЖНА НАПОМЕНА:

Назив изборне листе групе грађана не може да садржи реч „странка“ ни у једном падежу, нити назив регистроване политичке странке, укључујући и скраћени назив регистроване политичке странке, осим уколико за то добије писмену сагласност регистроване политичке странке.

НАПОМЕНА ЗА СВЕ ПОДНОСИОЦЕ ИЗБОРНИХ ЛИСТА:

Назив изборне листе не може да садржи имена историјских или измишљених личности.

1.6. Документација која се доставља уз изборну листу

Уз изборну листу прилаже се следећа документација:

- ✓ овлашћење лица које је заступник политичке странке овластио да поднесе изборну листу, на Обрасцу НПРС-2/20,
- ✓ сагласност носиоца изборне листе да буде носилац изборне листе, на Обрасцу НПРС-3/20 (ако назив изборне листе садржи име и презиме неког лица),

- ✓ изјава сваког кандидата за народног посланика на изборној листи да прихвата да буде кандидат за народног посланика, на Обрасцу НПРС-4/20,
- ✓ потврда о изборном праву, не старија од шест месеци, за сваког кандидата за народног посланика, на обрасцу надлежног органа,
- ✓ потврда о пребивалишту, не старија од шест месеци, за сваког кандидата за народног посланика, на обрасцу надлежног органа,
- ✓ уверење о држављанству, не старије од шест месеци, за сваког кандидата за народног посланика, на обрасцу надлежног органа,
- ✓ најмање 10.000 оверених изјава бирача који подржавају изборну листу, на Обрасцу НПРС-6/2020,
- ✓ списак бирача који подржавају изборну листу, израђен на Обрасцу НПРС-5/20. Списак се доставља у писменом и електронском облику (ЦД или ДВД), тако да списак у оба облика буде истовестан,
- ✓ оверен споразум о образовању страначке коалиције или о образовању групе грађана, ако изборну листу подноси страначка коалиција или група грађана,
- ✓ овлашћење за закључење споразума о образовању страначке коалиције, ако је споразум потписало лице које статутом политичке странке није овлашћено за закључивање коалиционих споразума,
- ✓ потврда о изборном праву, не старија од шест месеци, за свако лице које образује групу грађана, на обрасцу надлежног органа, ако изборну листу подноси група грађана.

У случају да неку од изјава даје лице које услед телесне или сензорне онеспособљености (лице са инвалидитетом) није у стању да се својеручно потпише у неки од горе поменутих докумената, то лице може да се потпише тако што ће на одговарајуће место у документу отиснути печат који садржи податке о његовом личном идентитету, односно печат са угравираним потписом (факсимил).

Напомињемо да се горе поменута документација доставља у **оригиналу или као оверена копија.**

Изјаве бирача да подржавају изборну листу оверавају се код јавног бележника или у општинској, односно градској управи. У општинама/градовима где нису именовани јавни бележници, изјаве бирача да подржавају изборну листу оверавају се у основним судовима, судским јединицама, пријемним канцеларијама основних судова или у општинским, односно градским управама.

Општинска/градска управа може да врши оверу изјава бирача да подржавају изборну листу само на својој територији и то само оних бирача који имају пријављено пребивалиште на територији те општине, града, односно градске општине.

Врло је важно водити рачуна да изјаве бирача да подржавају изборну листу и списак тих бирача морају бити **сортирани по азбучном реду презимена јавних бележника који су оверили потписе**. Изјаве бирача које су на територији општина/градова где нису именовани јавни бележници оверене у основним судовима, судским јединицама, пријемним канцеларијама основних судова или у општинским, односно градским управама **разврставају се по азбучном реду општине/града на чијој територији су оверене**.

У случају да неки документ (потврда о изборном праву кандидата, потврда о пребивалишту кандидата, уверење о држављанству кандидата, потврда о изборном праву за свако лице које образује групу грађана) не садржи сврху издавања или је наведена нека друга сврха осим кандидовања на изборима за народне посланике, неће се сматрати недостатком.

1.7. Утврђивање да ли подносилац изборне листе има положај политичке странке националне мањине или коалиције политичких странака националних мањина

Комисија ће посебним решењем при проглашењу изборне листе, **а на предлог подносиоца изборне листе** одлучивати о томе да ли подносилац изборне листе има положај политичке

странке националне мањине или коалиције политичких странака националних мањина. Подносилац изборне листе је дужан да предлог да му се утврди положај политичке странке националне мањине или коалиције политичких странака националних мањина **достави при подношењу изборне листе.**

То у пракси значи да ће подносилац изборне листе који намерава да стекне положај политичке странке националне мањине или коалиције политичких странака националних мањина у расподели посланичких мандата, бити дужан да приликом подношења изборне листе, Комисији приложи додатну документацију, и то:

- писмени предлог да му се при проглашењу изборне листе утврди положај политичке странке националне мањине, односно коалиције политичких странака националних мањина у расподели посланичких мандата;
- копије програма и статута политичке странке, оверених у складу са чланом 26. став 5. Закона о политичким странкама („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 61/15 – одлука УС);
- доказе о политичком деловању на представљању и заступању интереса националне мањине и заштити и побољшању права припадника националне мањине.

Страначка коалиција може да стекне положај коалиције политичких странака националних мањина, ако свака од политичких странака које су образовале страначку коалицију испуњава услове да јој се утврди положај политичке странке националне мањине.

Комисија ће на основу увида у програм и статут и политичко деловање политичке странке, односно политичких странака које подносе изборну листу, одлучити о томе да ли подносилац изборне листе има положај политичке странке националне мањине или коалиције политичких странака националних мањина у расподели посланичких мандата.

Политичка странка националне мањине јесте она странка за коју Комисија утврди да јој је основни циљ представљање и заступање интереса националне мањине и заштита и побољшање права припадника националне мањине, у складу с међународно правним стандардима.

Комисија може затражити мишљење и надлежног националног савета националне мањине о томе да ли је подносилац изборне листе политичка странка националне мањине или коалиција политичких странака националних мањина.

ВАЖНА НАПОМЕНА:

Предлог за утврђивање мањинског статуса подносиоца изборне листе доставља се искључиво приликом подношења изборне листе и не може се накнадно поднети.

1.8. Коришћење средстава из јавних извора за финансирање трошкова изборне кампање

Приликом подношења изборне листе, подносилац изборне листе који намерава да за финансирање изборне кампање користи средства из јавних извора, Комисији у згради Народне скупштине, у Београду, Улица краља Милана 14, предаје **писмену изјаву** да ће користити средства из јавних извора за покриће трошкова изборне кампање.

Треба имати у виду да Законом о финансирању политичких активности („Службени гласник РС“, бр. 43/11, 123/14 и 88/19) није уређено питање садржаја изјаве, нити је прописан њен образац.

Након проглашења изборне листе, Комисија ову изјаву, уз решење о проглашењу изборне листе, без одлагања доставља Министарству финансија.

Важно је имати у виду да достављање ове изјаве није услов за проглашење изборне листе.

Закон о финансирању политичких активности прописује да се средства из јавних извора за покриће трошкова изборне кампање обезбеђују у години у којој се одржавају редовни избори,

у износу од 0,07% пореских прихода буџета Републике Србије, пореских прихода буџета аутономне покрајине, односно пореских прихода буџета јединице локалне самоуправе, за годину за коју се буџет доноси.

Закон такође прописује да се средства из јавних извора у висини од 20% распоређују у једнаким износима подносиоцима проглашених изборних листа који су приликом подношења изборне листе дали изјаву да ће користити средства из јавних извора за покриће трошкова изборне кампање, као и то да се ова средства уплаћују у року од пет дана од дана проглашења свих изборних листа.

Преостали део средстава, односно 80% укупног износа, додељује се подносиоцима изборних листа које су освојиле мандате, сразмерно броју освојених мандата, у року од пет дана од дана проглашења изборних резултата, без обзира на то да ли су користили средства из јавних извора за покриће трошкова изборне кампање.

Подносилац изборне листе који је дао изјаву да намерава да користи средства из јавних извора за покриће трошкова изборне кампање дужан је да положи изборно јемство у висини средстава која се додељују подносиоцима проглашених изборних листа.

Изборно јемство састоји се у полагању готовог новца, банкарске гаранције, државних хартија од вредности или у стављању хипотеке за износ јемства на непокретној имовини лица које даје јемство, док се ова средства достављају или полажу код министарства надлежног за послове финансија, у року од три дана од дана проглашења свих изборних листа.

У случају да подносиоци изборних листа, који су дали изјаву да ће користити средства из јавних извора за покриће трошкова изборне кампање не положе изборно јемство у року, део средстава распоређен тим подносиоцима изборних листа, односно предлагачима кандидата, преноси се у преостали део средстава који се додељује подносиоцима изборних листа које су освојиле мандате, сразмерно броју освојених мандата. Средства за изборну кампању из јавних извора расподељује Министарство финансија.

ДРУГИ ДЕО

ПРАВА ПОДНОСИЛАЦА ИЗБОРНИХ ЛИСТА

2.1. Право на представнике подносиоца проглашене изборне листе у проширеном саставу Републичке изборне комисије

Право на члана и заменика члана Комисије у проширеном саставу има сваки подносилац проглашене изборне листе кандидата за народне посланике Народне скупштине.

Комисија има законску обавезу да у року од 48 часова од проглашења изборне листе решењем утврди да подносилац те изборне листе испуњава услове да одреди своје представнике у проширени састав Комисије. У пракси се ово решење доноси на истој седници на којој је донето решење о проглашењу изборне листе.

Решење о испуњењу услова за одређивање представника доставља се подносиоцу изборне листе у року од 24 часа од часа доношења решења.

Постоје одређена ограничења по питању тога која се лица могу одредити у проширени састав Комисије. Тако се за члана и заменика члана Комисије у проширеном саставу може одредити само оно лице које има изборно право и високо образовање у области правних наука са најмање 240 ЕСП бодова, у складу са Правилником о листи стручних, академских и научних назива („Службени гласник РС“, бр. 53/17, 114/17, 52/18, 21/19, 34/19 и 6/20).

Обавештење о томе која ће лица ући у проширени састав Комисије подноси овлашћено лице подносиоца изборне листе.

Ово обавештење се подноси непосредно Комисији, односно Писарници Народне скупштине у згради Народне скупштине у Београду, Улица краља Милана 14, најкасније пет дана пре дана одржавања избора, односно најкасније **до 15. јуна 2020. године**.

Врло је важно да ово обавештење буде сачињено на одговарајући начин, односно да садржи све податке који су неопходни како би Комисија одредила представнике подносилаца проглашене изборне листе у састав Комисије.

За свако лице које се предлаже за представника подносиоца изборне листе у Комисији, достављају се следећи подаци:

- име и презиме члана, односно заменика члана,
- јединствени матични број грађана (ЈМБГ),
- пребивалиште и адреса стана,
- бројеве контакт телефона члана, односно заменика члана и адресе за пријем електронске поште.

Такође, у предлогу се мора јасно назначити које се лице одређује за члана, а које за заменика тог члана Комисије.

Подносилац изборе листе има право да предложи своје представнике у проширени састав Комисије. То не значи да он то право мора и искористити. У случају да подносилац изборне листе не достави обавештење о томе која лица одређује за своје представнике у проширеном саставу Комисије, најкасније пет дана пре дана одређеног за одржавање избора, Комисија наставља да ради и може пуноважно да одлучује без представника тог подносиоца изборне листе.

Постоје додатна ограничења по питању тога која се лица могу предложити у проширени састав Комисије. Није дозвољено да члан Комисије, истовремено буде и кандидат за народног посланика.

Такође, чланови и заменици чланова Комисије не могу да буду:

- лица која су међусобно сродници по правој линији, без обзира на степен сродства, односно: отац и син, деда и унук, отац и ћерка, мајка и син, мајка и ћерка, баба и унук, баба и унука, деда и унука;
- лица која су међусобно сродници у побочној линији заључно са трећим степеном сродства, тј: стриц и брата-нац/братаница, тетка и братанац/братаница, тетка и сестрић/сестричина, ујак и сестрић/сестричина;

- лица која су међусобно у тазбинском сродству закључно са другим степеном сродства, а то су: свекар и снаха, зет и ташта, зет и таст, снаха и свекрва, као и девер и снаха, шурак и зет, снаха и заова;
- брачни другови;
- лица која су у међусобном односу усвојиоца и усвојеника, односно стараоца и штићеника.

Чланство представника подносилаца изборних листа у проширеном саставу Комисије престаје:

- завршетком избора,
- повлачењем изборне листе (најкасније до дана утврђивања збирне изборне листе).

2.2. Право на представнике подносиоца проглашене изборне листе у проширеном саставу бирачких одбора

Поступак остваривања права подносиоца проглашене изборне листе да предложи имена лица која постају њихови представници у проширеним саставима бирачких одбора уређен је Законом о избору народних посланика и Упутством за спровођење избора.

Подносилац проглашене изборне листе има право на свог представника у проширеном саставу бирачких одбора (члана и његовог заменика).

Практично то значи, да подносилац проглашене изборне листе може предложити по члана и заменика члана у проширеном саставу бирачког одбора за свако бирачко место.

Комисија има законску обавезу да у року од 48 часова од проглашења изборне листе решењем утврди да подносилац те изборне листе испуњава услове да одреди своје представнике у проширене саставе бирачких одбора. Решење о испуњењу услова за одређивање представника доставља се подносиоцу изборне листе у року од 24 часа од часа доношења решења.

Обавештење о лицима који улазе у проширени састав бирачких одбора подноси овлашћено лице подносиоца изборне листе **или лице које он за то овласти.**

НАПОМЕНА

Овлашћење за подношење предлога за чланове бирачких одбора у проширеном саставу не може се пренети на треће лице.

У пракси се ово спроводи тако што лице овлашћено за подношење изборне листе Комисији, **најкасније 15. јуна у 10 часова**, доставља списак лица која су овлашћена да за одређену општину/град поднесу предлоге за именовање чланова бирачких одбора у проширеном саставу.

За свако лице које је овлашћено за предлагање чланова бирачких одбора у проширеном саставу наводе се: име и презиме, ЈМБГ, адреса пребивалишта, број мобилног телефона за контакт и назив општине/града за коју се издаје овлашћење.

Ово обавештење подносилац изборне листе сачињава за сваку општину/град и доставља их надлежном радном телу Комисије, док се обавештење о лицима која улазе у проширени састав бирачких одбора унутар **завода за извршење заводских санкција и бирачких одбора у иностранству** подноси непосредно Комисији, односно Писарници Народне скупштине у згради Народне скупштине у Београду, Улица краља Милана 14.

Обавештење треба да за свако лице које се одређује за представника подносиоца изборне листе у бирачком одбору (члана, односно његовог заменика) садржи следеће податке: име и презиме, име једног родитеља, јединствени матични број грађана (ЈМБГ) и пребивалиште и адресу стана.

Пре достављања обавештења о лицима која се одређују за представнике у бирачким одборима, подносилац изборне листе је дужан да од општинске/градске управе прибави доказ о изборном праву за свако лице, тако што ће општинска/градска

управа на писмени збирни предлог за именовање чланова и заменика чланова бирачких одбора ставити печат којим потврђује да наведена лица имају изборно право.

Ако неко лице које је одређено за представника у бирачком одбору нема изборно право, општинска/градска управа о томе обавештава подносиоца изборне листе.

У случају да подносилац изборне листе не достави обавештење о томе која се лица одређује за своје представнике у проширени састав бирачких одбора, најкасније пет дана пре дана одређеног за одржавање избора, односно **до 15. јуна 2020. године**, бирачки одбори настављају да раде и могу пуноважно да одлучују без представника тог подносиоца изборне листе.

За члана бирачког одбора у проширеном саставу може да буде одређено лице које има изборно право.

Ограничења у погледу чланства у бирачким одборима су идентична оним за чланство у Комисији, па тако члан бирачког одбора не може да буде кандидат за народног посланика.

Такође, чланови и заменици чланова бирачких одбора не могу бити:

- лица која су међусобно сродници по правој линији, без обзира на степен сродства,
- лица која су међусобно сродници у побочној линији за кључно са трећим степеном сродства,
- лица која су међусобно у тазбинском сродству за кључно са другим степеном сродства,
- брачни другови,
- лица која су у међусобном односу усвојиоца и усвојеника, односно стараоца и штићеника.

У случају постојања односа из којег проистиче забрана приликом именовања или замене чланова бирачких одбора, у састав бирачког одбора биће именован представник оног подносиоца изборне листе чији је предлог за именовање раније достављен Комисији. Такође, исто лице не може истовремено да буде члан два бирачка одбора.

Након што прими обавештења подносиоца изборних листа, Комисија за свако бирачко место доноси решење о именовању

свих чланова и заменика чланова бирачког одбора у проширеном саставу.

Чланство представника подносилаца изборних листа у проширеном саставу бирачких одбора престаје:

- завршетком избора,
- повлачењем изборне листе (најкасније до дана утврђивања збирне изборне листе).

2.3. Право на подношење захтева за промене у бирачком списку

Од проглашења изборне листе, подношење захтева за промену у бирачком списку (упис у бирачки списак, брисање из бирачког списка или измена, допуна или исправка неке чињенице о бирачу), има и подносилац те изборне листе или лице које он овласти и то на исти начин и по истом поступку по коме то право имају и грађани. Уз захтев се прилажу законом прописани докази за вршење промене, а ако захтев не подноси подносилац проглашене изборне листе и дато пуномоћје оверено у складу са законом.

Промене се врше у складу са Законом о јединственом бирачком списку („Службени гласник РС“, бр. 104/09 и 99/11) и Упутством за спровођење Закона о јединственом бирачком списку („Службени гласник РС“, бр. 15/12, 88/18 и 67/20).

2.4. Право подношења приговора

Право да поднесе приговор има сваки бирач, кандидат за народног посланика и **подносилац изборне листе**.

Приговор се може поднети због повреде изборног права у току избора или неправилности у поступку предлагања односно избора.

Приговор се подноси Комисији против одлуке, радње или пропуста Комисије или бирачког одбора.

У пракси то значи да се приговор може поднети:

- непосредном предајом Комисији, односно Писарници Народне скупштине у згради Народне скупштине у Београду, Улица краља Милана 14,
- слањем путем поште,
- слањем путем факса.

Приговор се може поднети у року од 24 часа од часа кад је донета одлука односно извршена радња коју подносилац приговора сматра неправилном, односно од часа кад је учињен пропуст.

Комисија сваки поднети приговор разматра на седници и доноси решење по приговору у року од 48 часова од часа пријема приговора. Ово решење Комисија доставља подносиоцу приговора и свим подносиоцима изборних листа.

У случају да Комисија утврди да је приговор недопуштен, неблаговремен или изјављен од неовлашћеног лица, донеће решење о одбацивању приговора.

Ако Комисија усвоји приговор, поништиће оспорену одлуку или радњу, а у случају да Комисија не установи да је приговор основан, донеће решење о његовом одбијању.

Ако се деси да Комисија не донесе решење по приговору у року, сматраће се да је приговор усвојен.

Против сваког решења Комисије донетог по приговору **може се изјавити жалба Управном суду**. Жалба се подноси преко Комисије у року од 48 часова од пријема решења, док је Комисија дужна да у року од 24 часа од пријема жалбе достави Управном суду приговор и све потребне списе.

Одлука по жалби доноси се најкасније у року од 48 часова од пријема жалбе са списима.

2.5. Право на вршење увида у све поднете изборне листе и документацију поднету уз њих

Чланом 47. Закона о избору народних посланика, омогућено је свим подносиоцима изборних листа да у року од 48 часова од

дана објављивања збирне изборне листе, преко лица које овласти, изврши увид у све поднете изборне листе и документацију поднету уз њих.

Увид се врши у згради Народне скупштине у Београду, Улица краља Милана 14.

Како би остварило ово своје право, овлашћено лице подносиоца изборне листе треба у писменом облику да достави захтев за омогућавање увида у изборне листе и пратећу документацију, са подацима о лицима која ће извршити увид, и то: именом и презименом, пребивалиштем и адресом стана и јединственим матичним бројем грађана. Уз те податке, у захтеву треба навести у које време се жели извршити увид и које изборне листе, односно коју пратећу документацију.

2.6. Право на присуствовање штампању, бројању и паковању гласачких листића и њиховом достављању органима надлежним за спровођење избора

Комисија благовремено обавештава све подносиоце изборних листа о времену почетка и месту штампања гласачких листића. Истовремено, Комисија их обавештава о томе да њихови представници имају право да присуствују штампању, бројању, паковању и достављању гласачких листића органима за спровођење избора.

Уколико жели да искористе ово своје право, потребно је да овлашћено лице подносиоца изборне листе, у писменом облику достави обавештење о лицима која ће присуствовати штампању, бројању и паковању гласачких листића. У обавештењу је потребно навести за сва та лица следеће податке: име и презиме, јединствени матични број грађана и број мобилног телефона.

Поред штампања гласачких листића, подносиоци изборних листа имају право да присуствују и њиховој предаји Комисији у штампарији у којој је обављено штампање, бројање и паковање

гласачких листића (гласачке листиће и други изборни материјал штампа Јавно предузеће „Службени гласник“ у Београду, у штампарији на адреси Лазаревачки друм 13–15).

Такође, представници подносиоца изборних листа имају право да присуствују примопредаји гласачких листића радним телима Комисије у седишту округа, односно примопредаји гласачких листића бирачким одборима у седишту града, односно општине.

Представници подносилаца изборних листа који присуствују предаји гласачких листића Комисији и примопредаји гласачких листића радним телима Комисије, односно бирачким одборима, морају да имају овлашћење за присуствовање наведеним радњама које садржи име и презиме представника, његов ЈМБГ и број мобилног телефона.

2.7. Право на присуствовање статистичкој обради резултата избора у Републичкој изборној комисији

Након завршетка гласања, односно након што Комисија достави Републичком заводу за статистику записнике о раду бирачких одбора, обавља се статистичка обрада података о резултатима избора.

Ова статистичка обрада обавља се у згради Народне скупштине у Београду, Улица краља Милана 14.

Статистичкој обради података о резултатима избора имају право да присуствују и подносиоци изборних листа, као и домаћи и страни посматрачи којима је одобрено праћење рада Комисије.

Како би остварило ово своје право, овлашћено лице подносиоца изборне листе треба да поднесе писмени захтев за омогућавање присуствовања статистичкој обради резултата избора у Комисији, са подацима о лицима која ће присуствовати обради, и то: именом и презименом, пребивалиштем и адресом стана и јединственим матичним бројем грађана.

2.8. Право на вршење увида у изборни материјал након гласања

Чланом 64. Закона о избору народних посланика прописано је да представници подносилаца изборних листа и кандидати за посланике имају право увида у изборни материјал, а нарочито у изводе из бирачких спискова, записнике бирачког одбора, записнике Републичке изборне комисије и гласачке листиће.

Увид се може извршити у року од пет дана од дана одржавања избора, односно до **26. јуна 2020. године** у 24 часа, у службеним просторијама Републичке изборне комисије, у згради Народне скупштине у Београду, Улица краља Милана 14.

Како би остварио ово своје право, подносилац изборне листе, преко свог овлашћеног лица треба да достави у писменом облику захтев за увид у изборни материјал, са подацима о лицима која ће извршити увид, и то: именом и презименом, пребивалиштем и адресом стана и јединственим матичним бројем грађана.

Захтев би требало да садржи и податак о томе за који изборни материјал се тражи увид тј. ОПШТИНА / БРОЈ БИРАЧКОГ МЕСТА / (извод из бирачког списка, записник о раду бирачког одбора, врећа са изборним материјалом).

